

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloquentiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Oblectatio Oratoria, honesta esse debet, ac persuasioni congruere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

ni tam vecordi posset unà satisfacere. Sed extra hanc amentiā aleam se longè fitos clamant Adversarij; sibi que non minùs omnem delectationem, quæ Oratoria non fit, quàm Mimicos gestus, in Oratione fatentur displicere. Ego verò, Auditores, insignem hanc, insolitamque Adversarijs meis modestiam etiam atque etiam gratulor, illosque de tam prudenti, & pudibundâ sententiâ amo vehementer.

*Oblectatio Oratoria, honesta esse debet,
ac persuasioni congruere.*

187. **V**idendum igitur primò, diligenter-
que investigandum est, quænam,
aut qualis sit hæc delectatio germana, le-
gitima, & propria Oratoris. Quid hic a-
junt, quid sentiunt voluptatis architecti
Declamatores? Quænam oblectatio ab Ora-
tore tanquam verè Oratoria aucupanda est?
Illa profectò, & sola, quæ & honesta est, &
Oratoris fini, hoc est, persuasioni perquàm
officiosè servit: Honestam datâ operâ de-
lectationem, prudentissimi Judices, designo,
ne cui in mentem veniat, Oratorem gano-
nem esse aliquem, vel Epicurum, qui turpi **A**
impurataque assuescat, vel indulgeat volup- **B**
tati. Si quis enim ita desiperet, ut quam-
cunque oblectationem seu turpem, seu ho-
nestam ad Oratorem pertinere arbitraretur: **C**
ego sanè istiusmodi rabulam non in Orato-
rum ordinem plenum honestatis, ac digni-
tatis

tatis retulerim, sed in pecudum potius brutorumque foetidissima stabula meritissimo detruferim. Neque mihi verbum ullum deinceps cum tam probroso hominum genere, qui non tantum Oratoris munus, & nomen amplissimum ignaviter deserunt; verum etiam honesti hominis mores, ac decus flagitiose exunt, seseque in bekuarum sordes, lutumque turpiter abijciunt, faciendum putarem. Quid enim? quum Rhetorica ars honestissima sit, qui potest turpem pati, ne dum parere oblectationem (quumque omnes artes civili disciplinae, seu Politicae, ut apud omnes Philosophos vulgatum est, & Philosophorum Princeps Aristoteles perspicue docet, famulentur, earumque fines peculiare, atque privati ad hujus amplum, & omnium maxime universum, hoc est, ad civilem felicitatem spectare debeant; Rhetorica autem ars certe quaedam sit, & artium omnium regina, nempe Politica, humanae quidem, Orationis instrumentum, divinae vero, sacrum opus Concionis suppeditet: quo pacto ad eum supremum finem, hoc est, ad beatam vitam seu temporariam, seu aeternam potest perducere, si pro honesta turpem delectationem profert? Et quicquamne vere beatitati magis adversum inveniri potest, quam turpido? Sane Oratoris, Concionatorisque honesti, qui in Foro, in Curia, vel in Templo versentur, officia sunt, quum dicunt, ea suis Auditoribus proponere, quae eos ad civilem, caelestemque felicitatem consequendam adjuvant,

ac promovere queant; quo munere quid honestius, aut speciosius esse queat?

188. Non tamen satis est, Auditores, ut oblectatio Oratoria evadat, esse honestam, nisi Oratoris quoque fini, ut dixi, velificetur, Est quippe finis quâvis in arte, prima norma, certissimaque regula, quæ omnia metitur, ac regit; nihilque, quod ab illo non imperetur, ullam ad artem attinere potest. Quorsum enim quæcunque instrumenta huic potius arti, quam illi, addicantur; & subulam ars su- **A**
toris magis, quam pictoris; contraque ista penicillum potius, quam illa, sibi asserat; nisi quia ad pingendi finem non subula, sed pe- **B**
nicillus; atque ad luendum non mollis pe- **C**
nicillus, sed peracuta subula, eodemque modo ad reliquarum quoque artium proprios fines, certa quædam instrumenta de industria conformantur? Pari igitur omnino jure nullum ad artis Oratoriæ; ut ita loquar ditionem instrumentum, nisi cum ejusdem fine concinat, spectare, ratum, fixumque est. Quis verò alius Oratori finis, nisi animorum persuasio, ut jam antea firmissimè stabilivi, vindicari potest? Jam si de oblectatione Oratoriæ ita philosophari lubeat, sicut omnes dicendi magistri ad hanc usque diem sunt philosophati, illam Oratoriæ facultati tanquam instrumentum adscriptam, subjectamque reperiemus. Nam, quum iidem dicendi magistri passim ajunt tria esse munera Oratoris, docere, movere, & delectare, nihil aliud videlicet innuunt, quam argumenta, quæ
N 3 potif-

potissimum docent; affectus, qui maxime movent; mores, qui precipue delectant (sive autem id singula hæc separatim per se prætent, sive conjunctim cum alijs, nihil ego in præsens laboro) totidem esse ad finem persuadendi, qui Oratoris proprius est, adipiscendum commoda instrumenta. Necesse igitur erit, delectationem, quò Oratoria sit, ad eundem persuasionis finem collineare; quumque oblectatio Oratoria Oratoris sit instrumentum, nisi ad ejus finem, hoc est, ad persuadendum conducat, nullo prorsus nomine Oratori harere posse. Illa ergo oblectatio, quæ inani hilaritate implet Auditorem; illa, quæ mentem à causâ avocet; illa, quæ eo fertur, ut in admirationem ingenij dumtaxat excitet; illa quæ affectionum commotiones eludit; illa, quæ rationum vim emollit; illa, quæ plausus rumusculos tantum spargit; illa denique, quæ persuasionis alia adjumenta perdit, vel utcunque deterit, quum Oratoris fini minimè consentiat, Oratoria esse non potest.

189. At demonstrativo generi delectatio quodammodo consecrata est, quin igitur in eo liberius illa spatietur? quin hilarius longè se effert, ac tripudiet? Patior equidem amplio-rem in laudatione campum oblectationi patere. Sed dummodo oblectatio instrumentum maneat, neque in finem planè degeneret. Nam, ut supra jam vici, omnis delectatio Oratoria, etiam in Panegyricis, persuasionem velut finem intueri debet, à quâ si Auditorem abdu-

abducatur, vel alienetur, desinit penitus esse Oratoria, vel Concionalis.

190. Quid faciemus ergo compluribus Auditoribus vesanâ quadam, impotentique libidine æstuantibus, quorum nonnulli ab Oratore, multam eruditionis copiam exigunt; non pauci peregrinam doctrinam petunt; multi Philosophiæ apices flagitant; plerique abdita Theologiæ mysteria desiderant; alij infinitam **A** apophthegmatum, proverbiorum, historiarum vim expetunt; alij Juris peritorum sexcenta decreta poscunt; alij innumera Medicorum placita cupiunt; alij confertarum sententiarum agmen ex acutioribus coactum verbis recitari volunt; alij demum integrum Polyanthæ, varij nempe, multiplicisque **B** voluminis penum exhauriri, vel potius totam **C** silvam ita impeditam, ac densam cædi, atque in Orationem, Concionemve transferri peroptant? Perinde sanè omnes isti desipiunt, manifestoque insaniunt, ac qui à pictore calceos, à sutore pharmacum, à medico aratrum, à factore ollam, ab aurifice cucurbitam **D** requireret. Quippe quum ab Oratore, nihil aliud ullus postulare, quàm ut accommodatè ad persuadendum dicat, jure queat: ubi Auditores insitâ levitate, aut curiositate de rationis potestate dejecti, ejusmodi levidensas à persuasionem tam abhorrentes (quum nullâ scilicet moderatione temperantur, neque ullum ad finem referuntur) ab illo postulant: id nimirum postulant, quod ipse, si Orator esse velit, præstare non potest, quodque multo magis

concinne. Mimi, Comædi, atque Circulator
 Eres, qui toti sunt in deridiculis componendis
 præstarent.

*Adversarij. Oblectationem Oratoriam, vel
 Concionariam minimè afferunt.*

191. **N**unc, quoniam quæ, aut qualis de-
 lectatio ab Oratore proficisci de-
 beat, compertum est: edisserant, quæso, Ad-
 versarij, quamnam hujus formæ, non dico
 voluptatem, sed voluptatis speciem præbere
 possint? Illine delectationem ullam Orato-
 riam aliquando conciliabunt? Quid? si oble-
 ctationem, quam Orator gignere debet, quæ-
 que solam ab eo expectare potest Auditor,
 persuasionis conciliatriculam esse oportet; il-
 line, qui persuadendi munere se penitus abdi-
 carunt, atque id delectationis genus, quod
 non solum persuasioni nihil prorsus opitula-
 tur, sed plurimum etiam refragatur, studiosis-
 simè consecretantur, ullum Oratoriæ delectatio-
 nis vestigium imprimere poterunt, aut relin-
 quere? Quid multis opus est, Auditores? Inex-
 phicabili laqueo Logodædali isti Declamato-
 res, luxuriantis patroni voluptatis, icretiti, at-
 que contricti tenentur. Illa quippe eadem ar-
 gumenta, quibus se dediderunt, quibusque
 jam pridem Orationes à persuadendi sine toto
 coelo distantes ab eis tornari luce meridianâ
 elariùs ostendi; planissimum etiam hic cuivis
 faciunt, non minùs hoc delectationis, quam
 tantopere amant, genus ab eodem persuasio-
 nis